

Ημερίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καλύτερη υγεία των μελισσών

Βρυξέλλες, 7 Απριλίου 2014

Δρ. Φανή Χατζήνα

**Αναπληρώτρια Ερευνήτρια,
Ινστιτούτο Μελισσοκομίας-
ΕΛΓΟ 'ΔΗΜΗΤΡΑ'**

Δρ. Μαρία Μπουγά

**Εξωτερικός Επιστημονικός Συνεργάτης,
Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας και
Εντομολογίας, ΓΠΑ**

Στις 7 Απριλίου, στις Βρυξέλλες, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Γενική Διεύθυνση Υγείας και Υποθέσεων των Καταναλωτών (DG SANCO) διοργάνωσε Ημερίδα για την Υγεία των μελισσών η οποία και εγκαινιάστηκε από τον Ευρωπαίο Επίτροπο, Tonio Borg, με στόχο να παρουσιάσει πολυάριθμες πτυχές των δραστηριοτήτων που διαδραματίζονται από την πλευρά της Ε.Ε. επί σειρά ετών και αφορούν τις απώλειες και την υγεία των μελισσών.

Η Ημερίδα στόχευε επίσης στην προώθηση του διαλόγου, στη μεταφοράς γνώσης, τον συντονισμό και τη συλλογική προσέγγιση στο τρίγωνο πολιτικής- επιστήμης - πρακτικής, σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και μεταξύ των διαφόρων κλάδων, ιδίως σε αναγνώριση των πολυπαραγοντικών αιτιών που βρίσκονται πίσω από τις απώλειες των μελισσοσμηνών.

Η Ημερίδα συγκέντρωσε το ενδιαφέρον μεγάλου μέρους επιστημόνων και συνδικαλιστών καθώς και πολιτικών παραγόντων από τον μελισσοκομικό κλάδο και από τον τομέα της υγείας των ζώων.

Η Ελλάδα είχε διπλή παρουσία. Παρούσα ήταν η Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες και ο κ. Δημήτρης Μελάς Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής και Διεθνών σχέσεων του ΥΠ.Α.Α.Τ., ο οποίος και χαιρέτησε τη συνάντηση, δεδομένου ότι η Ελλάδα προεδρεύει στην Ε.Ε. μέχρι και τον Ιούνιο του 2014. Επίσης παρευρέθηκε ο κ. Δημήτριος Βουρβίδης, Προϊστάμενος Τμ. Πτηνών Ιχθύων, μελισσών και γουνοφόρων ζώων, της Γενικής Δ/σης Κτηνιατικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. και υπεύθυνος για την Πανευρωπαϊκή Επιδημιολογική Μελέτη Επιτήρησης των Απωλειών των Μελισσοσμηνών (EPILOBEE) και από πλευράς επιστημόνων οι συγγραφείς αυτού του άρθρου, μετά από πρόσκληση της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Υποθέσεων των Καταναλωτών (DG SANCO).

Όπως προαναφέραμε, την συνάντηση εγκαινίασε ο Επίτροπος Tonio Borg, οποίος και εισήγαγε τα θέματα της Ημερίδας και ως βασικότερο παρουσίασε τα πρώτα αποτελέσματα από την Πανευρωπαϊκή Επιδημιολογική Μελέτη Επιτήρησης των

Απωλειών των Μελισσοσμηνών η οποία χρηματοδοτήθηκε από την Ε.Ε. από το 2012 και μέχρι το 2014. Από την πλευρά του ο κ. Δημήτρης Μελάς αναφέρθηκε στη σημασία του ρόλου των μελισσών στη διατήρηση του οικοσυστήματος μέσω της επικονίασης, αναφέρθηκε στους ποικίλους παράγοντες που προκαλούν απώλειες και επισήμανε την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα και νέους τρόπους ελέγχου των επιπτώσεων σύμφωνα και με τις συστάσεις της Ε.Φ.Σ.Α. Η Mariya Gabriel, Ευρωβουλευτής από τη Βουλγαρία αναφέρθηκε στην αναγκαιότητα μίας κοινής προσπάθειας για ενημέρωση, στην αναγκαιότητα οικονομικών ενισχύσεων στην μελισσοκομία, στη χρήση νέων πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον και στην ενδυνάμωση της χρηματοδότησης για την έρευνα.

Στη συνέχεια, ο Gilles Ratia, Πρόεδρος της APIMONDIA παρουσίασε την πλευρά των μελισσοκόμων. Ομολογουμένως ήταν και η μοναδική ομιλία που στόχευε στα σημεία/ προβλήματα αλλά και λύσεις της σύγχρονης μελισσοκομίας. Ο

Gilles Ratia επισήμανε μεταξύ άλλων ότι οι κυριότεροι παράγοντες που έχουν αρνητική επίδραση στην υγεία των μελισσών μας, είναι η μεγάλη χρήση των φυτοπροστατευτικών ουσιών αλλά και μελισσοφαρμάκων μερικές φορές, οι ασθένειες φυσικά αλλά και η έλλειψη ποικιλομορφίας στην διατροφή και κατ'επέκταση η χρήση συνθετικών τροφών. Η συνεργιστική δράση δε όλων αυτών, τόνισε, είναι μοιραία! Ο κ. Ratia υπογράμμισε επίσης ότι η καλύτερη υγεία των μελισσών (κοινών μελισσών αλλά και όλων των ειδών μελισσών) θα έρθει μόνο μετά από 'οικολογικές (πράσινες) γεωργικές πρακτικές', βιολογική γεωργία, παραγωγή με φιλικούς προς τη μέλισσα τρόπους. Μόνο έτσι θα επιτύχουμε να έχουμε σωστή διατροφή για τη μέλισσα, καθαρό κερί, όχι υπολείμματα στα προϊόντα. Ο κ. Ratia ολοκλήρωσε την ομιλία του με τις προτάσεις της Ε.Φ.Σ.Α., αλλά και τα συμπεράσματα του διεθνούς Συνεδρίου της APIMONDIA στο Κίεβο τον περασμένο Σεπτέμβριο, για ενίσχυση της ανεξάρτητης έρευνας μεγάλης διάρκειας και μεγάλης κλίμακας, για ανάπτυξη νέων και περισσότερο ευαίσθητων μεθόδων μελέτης των επιπτώσεων των διαφόρων παραγόντων στις μέλισσες όλων των ειδών και όχι μόνο των κοινών μελισσών, για παράταση της απαγόρευσης των νεο-νικοτινοειδών.

Η πρώτη εισηγητική συνεδρία της Ημερίδας έκλεισε με τον κ. Markus Imhoof, εμπνευστή και δημιουργό της ταινίας 'More than Honey'. Τα βασικά σημεία της ομιλίας του κ. Imhoof ήταν: 'οι υποστηρικτές της διατροφής μας καταστρέφουν στην ουσία τα αποθέματα της τροφής μας, με την μεγάλη χρήση αγροχημικών', 'οι άνθρωποι είμαστε μέρος της φύσης ή δυνάστες της φύσης?', 'η συναισθηματική αντιμετώπιση των φαινομένων που σχετίζονται με τις μέλισσες δεν είναι υπερβολή γιατί η ζωή των μελισσών αποτελεί μία μεταφορά της δικής μας ζωής' και 'μπορεί να είμαστε το πρώτο βιολί της ορχήστρας αλλά ας αφουγκραστούμε και τα υπόλοιπα μουσικά όργανα, γιατί όλοι μαζί παίζουμε τελικά μουσική'.

Στοιχεία για την υγεία των μελισσών

Η συνεδρία αυτή ήταν αφιερωμένη στα στοιχεία που υπάρχουν για την υγεία των μελισσών μέσα από ερευνητικά προγράμματα στην Ευρώπη και Αμερική, στις δραστηριότητες της Ε.Φ.Σ.Α. που αφορούν τις μέλισσες αλλά και στην πολιτική της Ε.Ε για τη χρήση των φυτοπροστατευτικών ουσιών.

Η πρώτη εισήγηση δόθηκε από την Δρ. Marie-Pierre Chauzat και αφορούσε τα στοιχεία της Πανευρωπαϊκή Επιδημιολογικής Μελέτης Επιτήρησης των Απωλειών στις Αποκίες των Μελισσών που χρηματοδότησε η Ε.Ε. μέσω του Ευρωπαϊκού Εργαστηρίου Αναφοράς για την υγεία των μελισσών στη Sophia –Antipolis-Γαλλία. Η Δρ .Chauzat

έδωσε στοιχεία για το 2013, από 17 ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με αυτά, η θνησιμότητα των μελισσών κατά τη χειμερινή περίοδο κυμάνθηκε από 3-33%. Συγκεκριμένα, υπήρξε μία διαφοροποίηση μεταξύ Νότιων κεντρικών και βόρειων χωρών, με τις νότιες χώρες να εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά θνησιμότητας. Συγκεκριμένα οι νότιες χώρες εμφάνισαν θνησιμότητα <10%, κάποιες από τις κεντρικές χώρες 10-20% και οι βόρειες χώρες >20%. Η εποχιακή θνησιμότητα κυμάνθηκε στη Γαλλία 10-20% και τις υπόλοιπες χώρες ήταν <10%. Με βάση αυτά, τα 2/3 των χωρών της Ευρώπης εμφάνισε θνησιμότητα μελισσοσμηνών >10%, ενώ την ίδια στιγμή μόνο το 1/3 των χωρών εμφάνισε θνησιμότητα >15%. Στη συνέχεια δόθηκαν στατιστικά στοιχεία για τις ασθένειες Αμερικάνικη σήψη, Νοσεμίαση και Βαρρόα. Η νοσεμίαση παρουσιάστηκε σε >10% των μελισσοσμηνών ενώ για το Βαρρόα εμφανίστηκαν πολύ μεγάλες διακυμάνσεις, με την Ελλάδα να εμφανίζει προσβολή κοντά και πάνω του 10%. Ως βασικό συμπέρασμα η μελέτη δείχνει το Βαρρόα ως τον κύριο παράγοντα απωλειών και τις κλιματολογικές συνθήκες υπεύθυνες για το ότι οι βόρειες χώρες εμφανίζουν μεγαλύτερα ποσοστά θνησιμότητα. Ολόκληρη η έκθεση για τα αποτελέσματα του 2013 βρίσκεται σε αυτή τη διαδικτυακή τοποθεσία (στα αγγλικά):

http://ec.europa.eu/food/animals/live_animals/bees/docs/bee-report_en.pdf

καθώς και στην ιστοσελίδα του ΥΠ.Α.Α.Τ. (η περίληψη στα ελληνικά)

<http://www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/animal-production/73-melissesmeli/2347-proth-epidhmologia2012-2013>

Το παράδειγμα της Αμερικής έδωσε ο Jeff Pettis, από το USDA-ARS Bee Research Laboratory, ο οποίος ανέφερε τα τρία διαφορετικά προγράμματα που 'τρέχουν' στις ΗΠΑ. Το πρώτο πρόγραμμα αφορά την συνεχή καταγραφή του αριθμού των μελισσοσμηνών και της ποσότητας μελιού που παράγεται ανά έτος. Το δεύτερο πρόγραμμα αφορά την καταγραφή των παραγόντων που επιφέρουν απώλειες των μελισσοσμηνών σε συνεργασία με τη Διεθνή Επιστημονική Ένωση COLOSS και το τρίτο πρόγραμμα αφορά την καταγραφή των ασθενειών και παθογόνων σε μελισσοκομεία μεγάλου κινδύνου.

Η Agnes Rortais, από την ομάδα εργασίας για την υγεία των μελισσών της Ε.Φ.Σ.Α., αναφέρθηκε στις δραστηριότητες του οργανισμού για την αρτιότερη προσέγγιση των κινδύνων που εγκυμονούν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες για τις μέλισσες. Εκτός από

την αναφορά για τις πρωτοβουλίες που παίρνει ο οργανισμός αυτός, τις δημοσιεύσεις των εμπειρογνομώνων και τις προτάσεις του προς την Ε.Ε., η κ. Rortais στάθηκε στα σημεία της πλέον πρόσφατης έκθεσης της Ε.Φ.Σ.Α. που αφορούν τα μέτρα πρέπει να πάρουμε για την προστασία των μελισσών και τα οποία συνοψίζονται στα εξής: να γεμίσουμε τα κενά γνώσης για τους περιβαλλοντικούς κινδύνους με περισσότερη έρευνα πεδίου, να δημιουργήσουμε και να εφαρμόσουμε νέες μεθόδους όπως και μοντέλα πρόγνωσης, να μελετήσουμε τους παράγοντες σε συνδυασμό κι όχι μεμονωμένα, να ελέγξουμε τα επίπεδα

υπολειμμάτων, να ελέγξουμε την ευζωία και των άλλων ειδών μελισσών, να λάβουμε υπόψη μας την διαθεσιμότητα της τροφής. Η E.F.S.A. θα προσπαθήσει να δημιουργήσει μία ανοιχτή βάση δεδομένων για τοξικολογικές επιπτώσεις, να κάνει μία συστηματική αναθεώρηση όλων των εγκρίσεων για τα νεονικοτινοειδή και προτείνει στα κράτη μέλη να χρηματοδοτήσουν και να δημιουργήσουν με την βοήθεια της E.E. και της E.F.S.A. μία κοινή ομάδα επιστημόνων η οποία να ασχοληθεί και με την καταγραφή των μεθόδων εκτίμησης των επιπτώσεων των περιβαλλοντικών παραγόντων.

Τέλος, από πλευράς της E.E. ο υπεύθυνος του τμήματος για την Υγεία των Ζώων, κ. Michael Flueh, παρουσίασε την πολιτική γραμμή της E.E. για τις φυτοπροστατευτικές ουσίες. Ακούσαμε ότι η E.E. απαιτεί από τις εταιρείες εγγυήσεις/ δεδομένα για την ασφάλεια των μελισσών για κάθε ουσία που εγκρίνεται, ότι παρακολουθεί τις επιπτώσεις κάθε ουσίας και μετά την έγκριση, ότι δύναται ανά πάσα στιγμή να απαγορεύσει την έγκριση κάποιας ουσίας εάν υπάρξουν νέα δεδομένα και ότι όλα τα παραπάνω είναι νομοθετημένα.

Ο κόσμος των μελισσών πέρα από τις κοινές μέλισσες

Η συνεδρία αυτή ήταν αφιερωμένη στα διαφορετικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την E.E. και αφορούν όλα τα είδη μελισσών. Τα αναφέρουμε απλά χωρίς λεπτομέρειες, δεδομένου ότι μπορεί κανείς να τις βρει εύκολα στις ιστοσελίδες των προγραμμάτων.

- Ο Simon Potts παρουσίασε το πρόγραμμα STEPs - 'Η κατάσταση και οι προοπτικές για τους επικονιαστές στην Ευρώπη'
- Ο Bernard Vaissière παρουσίασε το πρόγραμμα 'URBANBEES' - 'Μέλισσες των πόλεων'
- Η Laura Bortolotti παρουσίασε το πρόγραμμα 'PP-ICON' – 'Στρατηγική για την διατήρηση ιδιαίτερων φυτικών ειδών και μελισσοειδών'
- Ο Koos Biesmeijer παρουσίασε το νέο πρόγραμμα 'SUPER-B' - 'Αειφόρος επικονίαση στην Ευρώπη με τις μέλισσες'. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν μέχρι στιγμής 4 έλληνες επιστήμονες ως επίσημοι εκπρόσωποι της χώρας, δύο από τους οποίους είναι οι συγγραφείς αυτού του άρθρου.

Οι Ευρωπαϊκοί μηχανισμοί στήριξης της αγροτικής οικονομίας

Στη συνεδρία αυτή αναπτύχθηκαν οι θέσεις και οι πολιτικές της E.E. για τα προγράμματα που αφορούν τη μελισσοκομία, μέσα στα πλαίσια της νέας Κ.Α.Π. καθώς και αυτά που αφορούν των κλιματικές αλλαγές και τις επιπτώσεις τους στα αγροτικά οικοσυστήματα. Ομιλητές ήταν οι Laurence Bonafos, Georgios Mathioudakis, Krzysztof Sulima από την E.E.

Στρογγυλή τράπεζα 'Εφαρμογές προς την κατεύθυνση των μελισσών'

Συμμετείχαν :

- Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Φυτοπροστασίας (εταιρείες φυτοπροστατευτικών προϊόντων),
- Παγκόσμιος Οργανισμός για την Υγεία των Ζώων (ΟΙΕ),
- Ομοσπονδία Κτηνιάτρων Ευρώπης,

- International Federation for Animal Health Europe (φαρμακευτικές εταιρείες),
- COPA-COGECA
- Greenpeace

Δεν είναι ίσως η πρώτη φορά που τόσο διαφορετικοί φορείς με αντικρουόμενα συμφέροντα βρίσκονται στο ίδιο τραπέζι. Ήταν μάλλον μία επιπλέον φορά, που οι εκπρόσωποι των εταιρειών προσπαθούσαν να φανούν 'ίσοι κι όμοιοι' με τους μελισσοκομικούς φορείς. Και να επιδείξουν το ενδιαφέρον τους για την υγεία των μελισσών

Τη λήξη της Ημερίδας, σήμανε με την ομιλία της η Paola Testori Coggi, Γενικός Διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Υποθέσεων των Καταναλωτών (DG SANCO). Η κ. Testori Coggi ουσιαστικά συνόψισε τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν όλων των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων ως μία αισιόδοξη νότα, τονίζοντας ότι η θνησιμότητα των μελισσών είναι στα περισσότερα μελισσοκομία <10%, ότι δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας για μεγάλους θανάτους και εξαφάνιση των μελισσών. Τόνισε δε ότι υπάρχει ανάγκη περισσότερων ενδείξεων και ερευνητικών αποδείξεων καθώς και μέτρων μακράς διάρκειας όπως αυτών που παρουσιάστηκαν μέσα από τα συγκεκριμένα προγράμματα. Η κ. Testori Coggi επισήμανε επίσης ότι η Ε.Ε παίρνει τα απαραίτητα μέτρα, όπως η απαγόρευση των νεονικοτινοειδών και η επιδημιολογική μελέτη, άλλα μέτρα βέβαια θα πρέπει αν τα χειριστούν οι κατά τόπους κυβερνήσεις. Σύμφωνα με την κ. Testori Coggi υπάρχουν ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν αλλά η καλή συνεργασία μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων (π.χ επαγγελματίες μελισσοκόμοι και εταιρείες φυτοπροστατευτικών προϊόντων) μπορούν μαζί να βρουν τη λύση! Και ήδη κινούμαστε σε αυτή την κατεύθυνση! Η τελευταία πρόταση της κ. Testori Coggi ήταν η εξής: Σύμφωνα με τον Henri Ford 'το να βρεθούμε μαζί είναι η αρχή, το να μείνουμε μαζί είναι πρόοδος και το να δουλέψουμε μαζί είναι επιτυχία'.

Το video της Ημερίδας βρίσκεται στον διαδικτυακό τόπο:

<https://scic.ec.europa.eu/streaming/index.php?es=2&sessionno=d14fe370bdf1664c34b258d65f8d3507>

Εικόνα 1. Η Εισηγητική Συνεδρία, Στο πάνελ των ομιλητών διακρίνονται από αριστερά: Markus Imhoof, Mariya Gabriel, Graeme Taylor (chairman), Dimitris Melas, Gilles Rattia; στο βήμα ο Tonio Borg.

Τα σχόλια των συγγραφέων

Έγινε σε εμάς φανερό ότι η Ε.Ε. με αυτή την Ημερίδα ήθελε στην ουσία να διαφημίσει τις προσπάθειες που κάνει για τον τομέα της Μελισσοκομίας, να παρουσιάσει για πρώτη φορά τα στοιχεία της Επιδημιολογικής μελέτης για τις απώλειες των μελισσοσμηνών και να μας 'πείσει' ότι ήδη δίνονται αρκετά χρήματα για έρευνες, ότι έχουμε αποτελέσματα, ότι οι πολιτικοί μας κάνουν σωστά τη δουλειά τους. Στην ουσία να μας πουν ότι 'Ήσυχάστε, εμείς εργαζόμαστε για σας'.

Η Ημερίδα, πράγματι ενημέρωσε το κοινό, αλλά κατά πολύ μονόπλευρα.

Αρχικά δεν παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα από όλα τα προγράμματα αλλά επιλεκτικά από κάποια, ενώ παρουσιάστηκαν και κάποιες νέες προτάσεις για να 'χρυσώσουν το αυγό'.

Η Ημερίδα δεν επικεντρώθηκε στην υγεία των μελισσών αλλά και στη διατήρηση των άλλων ειδών, επόμενα ο χρόνος δεν ήταν αρκετός. Έπρεπε να γίνουν δύο ημερίδες, η μία μετά την άλλη, η πρώτη για την υγεία των μελισσών και τους παράγοντες που την επηρεάζουν και η δεύτερη για την αύξηση της βιοποικιλότητας και τη διατήρηση όλων των ειδών μελισσών.

Η 'επίσημη' παρουσίαση των αποτελεσμάτων της επιδημιολογικής έρευνας, στην ουσία προσπάθησε να επισημοποιήσει τον ένα και μοναδικό λόγο που εμφανίστηκε να προκαλεί ΊΣΩΣ απώλειες, το βαρρόα. Κανένα σχόλιο για άλλες αιτίες, κανένα σχόλιο για παράνομα μελισσοφάρμακα, κανένα σχόλιο για φυτοπροστατευτικές ουσίες. Ακόμα και το σύνολο των απωλειών που εμφανίστηκε ήταν πολύ χαμηλότερο από αυτό που εμφανίζεται σε άλλες μελέτες. Μήπως 'το δείγμα' δεν ήταν το αντιπροσωπευτικότερο? Βαρρόα είχαμε και 10 χρόνια πριν. Γιατί άραγε δεν είχαμε τόσες απώλειες?

Καμία επίσης αναφορά στις εκθέσεις εκείνες που αναδείχνουν τις φυτοπροστατευτικές ουσίες ως το νούμερο ένα εχθρό των μελισσών. Απλά, οι αντιπρόσωποι της Ε.Ε. μας εξήγησαν ότι δρουν σύμφωνα με τη νομοθεσία και μερικές φορές ακολουθούν και τις συστάσεις της EFSA! Ήταν επίσης φανερό ότι 'ζυγίζουν' το ίδιο για αυτούς οι γνώμες του μελισσοκομικού κόσμου και των εμπειρογνώμων του όπως και οι γνώμες των φαρμακευτικών εταιρειών.

Αναπόφευκτα κανένα σχόλιο για την ανάγκη νέων, περισσότερων ευαίσθητων μεθόδων και περεταίρω έρευνας από πλευράς της Ε.Ε. Οι μόνες αναφορές στα δύο αυτά, καυτά ζητήματα κατά τη γνώμη μας, έγιναν από την Agnes Rortais εκπρόσωπο της EFSA και τον Gilles Ratia πρόεδρο της APIMONDIA.

Επόμενα καμία αναφορά στα μελισσοφάρμακα και στη νομοθέτηση των οργανικών οξέων, ακόμα και μετά από παρέμβαση του Walter Haefeker, προέδρου της EPBA (Ένωσης Ευρωπαίων Επαγγελματιών μελισσοκόμων).

Το αποκορύφωμα ήταν η ομιλία λήξης, από την Paola Testori Coggi, Γενική Διευθύντρια της Γενικής Διεύθυνσης Υγείας και Υποθέσεων των Καταναλωτών (DG SANCO), οποία ούτε λίγο ούτε πολύ εμφάνισε την κατάσταση 'ρόδινη' κι όχι 'γκρίζα' όπως ο μελισσοκομικός κόσμος. Η απορία μας είναι από ποιον ενημερώνεται η κ. Testori Coggi.

Τέλος, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι οι απόψεις που εκφράσαμε λίγο πριν, συμφωνούν με τις απόψεις πολλών φορέων του μελισσοκομικού κλάδου που ήταν παρόντες όπως της EPBA, του Συντονιστικού οργάνου των Ευρωπαίων Μελισσοκόμων, του Δικτύου δράσης ενάντια στις φυτοπροστατευτικές ουσίες, κι άλλων οι οποίοι και εκδόσανε Ενημερωτικό Σημείωμα. Το εξοργιστικότερο όμως ήταν το γεγονός ότι η Ημερίδα αυτή ήταν η τρίτη στη σειρά που οργανώθηκε από την Ε.Ε. με στόχο τη βιοποικιλότητα και τη διάσωση των επικονιαστών, πάντα όπως 'με την ευγενή υποστήριξη των εταιρειών που παίζουν δραστήριο ρόλο στον χώρο αυτό' και με την απουσία των εμπειρογνομώνων τοξικολόγων. Άρα, για την Ε.Ε. οι φυτοπροστατευτικές ουσίες δεν είναι βλαβερά για τους επικονιαστές, φτάνει οι μελισσοκόμοι για τις απώλειες, με το να φυτεύουμε λωρίδες με αυτοφυή φυτά θα λύσουμε το πρόβλημα, και ΝΑΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΥΜΕ ΜΕ ΤΙΣ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ!

Ερώτηση: Μήπως οδηγούμε τον πλανήτη ΓΗ, σε πλανήτη ΉΡΗΜΟ???